

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

Viranomaiset usein hankkivat järjestelmiä toimittajilta jotka taloudellisen edun vuoksi eivät halua tarjota avoimia rajapintoja ellei niitä vaadita. Laissa pitäisikin vaatia avoimet rajapinnat niin että aina kun jokin järjestelmä hankitaan, hankintaan kuuluu aina avoimet rajapinnat jotka voidaan sitten helposti avata avoimen datan käyttöön.

IT-järjestelmien muutuskustannukset eivät saa olla syy viivyttää jonkin tiedon avaamista. Jos avointa rajapintaa ei ole saatavilla johonkin tietoon tai järjestelmään, tiedon julkaiseminen siinä muodossa kuin se on tällä hetkellä olemassa (vaikka ajoittain päivitetynä export-tiedostona) olisi sekin hyödyllistä. Tietopalveluiden rakentajat pystyvät hyödyntämään tietoja kunhan ne ovat missä tahansa järkevässä koneluettavassa muodossa. Tällä voidaan säästää kustannuksia koska jotkut tiedot voidaan julkaista nykymuodossaan ja nopeuttaa avoimen datan saataville tuomista.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

Julkisten yritysten datan tulisi olla hyvin laajasti saatavilla, valtion tai yhteiskunnan tietoja ei saa piilottaa sen taakse että jokin toiminta on yhtiömuotoista. Avoimen datan voima on siinä, että käytössä on tarpeeksi erilaista dataa josta voidaan avoimen datan maailmassa innovoida uusia palveluja ja näkökulmia yhteiskuntaan.

Ehdotuksen mukaan julkiset yritykset pystyisivät estämään tietojen avointa käyttöä hinnoittelemalla ne liian kalliiksi jos tietojen jakelu toteutetaan kalliilla tavalla. Julkiset yritykset pitäisi velvoittaa tarjoamaan maksutta vähintään pienivolyyminen tietoihin pääsy (innovaation alkuvaihe) tai tarjota tiedot muodossa jonka toteuttaminen on edullista (esim. nykyjärjestelmistä exportoitu tieto sellaisenaan) jolloin ei ole mahdollista vedota liian suuriin kustannuksiin.

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistattekko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

Suomessakin pitäisi olla maailmalla hyväksi havaittu käytäntö, että julkisin varoin tuotetut tutkimusaineistot ovat vapaasti saatavilla ja käytettävissä. Tämä edistää tehokkaimmin julkisin varoin tuetun tutkimuksen laajamittaista hyödyntämistä ja parantaa jatkotutkimuksen mahdollisuuksia.

Ehdotuksessa mainitaan että avoimuutta ei sovelleta jos asiakirjoihin kohdistuu kolmansien osapuolien oikeuksia yms. Suuri osa tutkimuksesta on yhteistyötä akateemisten laitosten ja yritysten välillä mikä on sinänsä järkevää ja vie tutkimustuloksia nopeammin käytäntöön, mutta tämä tarkoittaa että liian suuri osa tutkimusaineistosta jäisi käytännössä helposti suljetuiksi. Laissa pitäisi määrätä, että tutkimustulokset pitää julkaista avoimena mahdollisimman suuressa laajuudessa jättäen pois vain minimaalisen osan tiedosta johon kohdistuu kolmansien osapuolien oikeuksia yms.

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

Arvokkaat tietoaineistot pitäisi olla käytettävissä ilman maksuja jotka estävät niiden yhdistämisen uusiin innovatiivisiin ratkaisuihin. Ehdotuksessa mainitut virastojen noin 3 miljoonan euron tulojen suojeleminen ei ole sen arvoista että data pidettäisiin maksumuurin takana eikä sitä voi käyttää uusilla tavoilla.

Tietojen hinnoittelussa on suuri ero ilmaisen ja halvankin maksullisen välillä, koska usein innovaatioita luodaan aluksi yksittäisten henkilöiden toimesta ja suuri määrä palveluiden ideoijia ja rakentajia ei pääse käsiksi tietoon jos tiedot ovat maksumuurin takana, jolloin halvankin maksullisen tiedon luoma innovaation ja uusien palveluiden määrä jää paljon pienemmäksi kuin ilmaisen tiedon tapauksessa.

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

-

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Avoimet rajapinnat ja data pitäisi pääsääntöisesti tarjota maksutta käyttöön, koska usein innovaatio syntyy yksittäisten tekijöiden tai pienten ei-kaupallisten toimijoiden aloittamana, ja tämä ei pääse tapahtumaan jos pääsy estetään maksuilla, käyttöehdoilla tai sopimuksilla.

Internet-käyttäjät ikuisesti iki ry (www.iki.fi) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto tässä asiassa.

Aronsson Hannu
Internet-käyttäjät ikuisesti-IKI ry